

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

της προσφυγής αριθ. 33408/05

Ά Ά Ά ΆΈ Ή Ά

κατά της Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας στις 27 Σεπτεμβρίου 2007 σε τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρος*,

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία Ν. ΒΑЈІĆ,

Κύριο Α. ΚΟVLER,

Κυρία Ε. STEINER,

Κύριο S.E. JEBENS,

Κύριο G. MALINVERNI, *δικαστές*,

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος*.

Λαμβάνοντας υπόψη την πιο πάνω αναφερόμενη προσφυγή που κατατέθηκε στις 13 Σεπτεμβρίου 2005,

Λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου να επικαλεστεί το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης και να εξετάσει από κοινού το παραδεκτό και την ουσία της υπόθεσης,

Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την εναγόμενη κυβέρνηση και εκείνες που κατατέθηκαν σε απάντηση από τους προσφεύγοντες,

Αφού διασκέφθηκε, εκδίδει την πιο κάτω απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Οι εννέα προσφεύγοντες, τα ονόματα των οποίων εκτίθενται στο παράρτημα, είναι έλληνες υπήκοοι οι οποίοι κατοικούν στο βορειοδυτικό τμήμα του νομού Θεσσαλονίκης. Οι τρεις πρώτοι προσφεύγοντες είναι οι δήμαρχοι των δήμων Λαγκαδά, Ασσήρου και Μυγδονίας αντιστοίχως. Ο τέταρτος, ο πέμπτος και ο έκτος προσφεύγων είναι πρόεδροι τριών τοπικών συλλόγων αντιστοίχως: του αγροτικού συνεταιρισμού Ασσήρου, του πολιτιστικής συλλόγου Δορκάδος και του πολιτιστικού συλλόγου των κατοίκων Μαυροράχης. Οι τρεις τελευταίοι προσφεύγοντες δεν ασκούν κάποιο δημόσιο λειτούργημα ούτε προεδρεύουν κάποιου συλλόγου. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται ενώπιον του Δικαστηρίου από τους κυρίους Δ. Κυριακόπουλο και Κ. Βατάλη, δικηγόρους του συλλόγου της Θεσσαλονίκης. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κυρία Σ. Τρεκλή, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Οι συνθήκες της υπόθεσης

Οι συνθήκες της υπόθεσης, όπως εξετέθησαν από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

Στις 26 Ιουλίου και 24 Αυγούστου 2000, το δημοτικό συμβούλιο Θεσσαλονίκης και ο νομάρχης Θεσσαλονίκης ενέκριναν την εγκατάσταση ενός χώρου υγειονομικής ταφής αποβλήτων (εφεξής ΧΥΤΑ) στο δήμο Λαχανά, στη θέση Κλέφτικα-Ερυθρά-Καμέλη. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η θέση αυτή βρίσκεται πλησίον των κατοικιών τους.

Στις 21 Σεπτεμβρίου 2001, ο υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων προενέκρινε τη χωροθέτηση του έργου στην επιλεγμένη θέση (απόφαση αριθ. 102736/2001).

Στις 21 Νοεμβρίου 2001, η Ιερά Μητρόπολη Λαγκαδά, ο δήμος Ασσήρου και οι τρεις σύλλογοι που αναφέρονται πιο πάνω, τα μέλη των οποίων δεν κατονομάζονταν, κατέθεσαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακύρωσης της πιο πάνω αναφερόμενης υπουργικής απόφασης. Παραπονιούνταν ότι η απόφαση εγκατάστασης ΧΥΤΑ στην εν λόγω τοποθεσία είχε ληφθεί χωρίς να έχει προηγουμένως μελετηθεί ο αντίκτυπος στην ανθρώπινη υγεία. Υποστήριζαν επιπλέον ότι η περιοχή τους ήταν καταχωρημένη στον κατάλογο των υγροτόπων που προστατεύει η Συνθήκη Ραμσάρ (βλέπε πιο κάτω) και ότι οι δραστηριότητες του

ΧΥΤΑ θα έβλαπταν σοβαρά τους βιοτόπους των λιμνών της Κορώνειας και της Βόλβης. Αναφερόμενοι επίσης στη σημαντική σεισμικότητα της περιοχής, έθιγαν τους κινδύνους που θα υφίσταντο αν ένας σεισμός έπληττε μία τοποθεσία που υποτίθεται ότι θα δέχεται τόνους απορριμμάτων.

Στη συνέχεια, στις 21 Μαρτίου 2002, οι υπουργοί Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Εσωτερικού και Αγροτικής Ανάπτυξης ενέκριναν τους περιβαλλοντικούς όρους (κοινή υπουργική απόφαση αριθ. 82174/2002).

Την 1^η Δεκεμβρίου 2004, το Συμβούλιο της Επικρατείας εξέτασε την αίτηση ακύρωσης σε βάρος της προσβληθείσας απόφασης, διασαφηνίζοντας εν τούτοις ότι ο έλεγχός της αφορούσε επίσης τη μεταγενέστερη απόφαση αριθ. 82174/2002. Με μία πλήρως αιτιολογημένη απόφαση, που εκδόθηκε στις 16 Μαρτίου 2005, κήρυξε απαράδεκτη την αίτηση, στο μέτρο που είχε ασκηθεί από τον πολιτιστικό σύλλογο Δορκάδος για τον λόγο ότι ο εν λόγω σύλλογος είχε συσταθεί μετά την έκδοση της προσβληθείσας υπουργικής απόφασης και, ως εκ τούτου, δεν είχε έννομο συμφέρον να ενεργήσει. Το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την υπόλοιπη προσφυγή ως αβάσιμη. Ειδικότερα, το ανώτατο δικαστήριο έκρινε ότι η εγκατάσταση του ΧΥΤΑ στην επιλεγμένη θέση είχε αποφασισθεί μετά από πλήρεις μελέτες για τον αντίκτυπό της στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, οι οποίες είχαν δείξει ότι η δραστηριότητα αυτή δεν ήταν ασύμβατη προς τους περιβαλλοντικούς κανόνες και την προστασία της δημόσιας υγείας. Σε ό,τι αφορά τη σεισμικότητα της περιοχής, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι η παράμετρος αυτή είχε εξετασθεί διεξοδικά και ότι οι πραγματοποιηθείσες μελέτες είχαν αποκαλύψει ότι αυτή δεν συνιστούσε κώλυμα για την επιλογή της εν λόγω τοποθεσίας (απόφαση αριθ. 769/2005).

Δύο άλλες διαδικασίες που αφορούν διοικητικές πράξεις που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της απόφασης εγκατάστασης του ΧΥΤΑ στην επίδικη τοποθεσία εκκρεμούν επί του παρόντος ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

B. Το εφαρμοστέο διεθνές δίκαιο

Η Συνθήκη για τους υδροτόπους αποτελεί μία διεθνή συνθήκη που χρησιμεύει ως πλαίσιο εθνικής δράσης και διεθνούς συνεργασίας για τη διατήρηση και τη συνετή χρήση των υδροτόπων και των πόρων τους. Υπογράφηκε στην ιρανική πόλη Ραμσάρ το 1971, και τέθηκε σε ισχύ το 1975. Απαριθμεί κράτη μέλη σε όλες τις περιοχές του

κόσμου, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα (βλέπε νομοθετικό διάταγμα αριθ. 191/1974, Επίσημη Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αριθ. 350).

Η Συνθήκη Ραμσάρ έχει ως αποστολή «την προώθηση της διατήρησης και της συνετής χρήσης των υγροτόπων και των πόρων τους μέσω μέτρων που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο και διεθνούς συνεργασίας ως μέσα για την επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης σε όλο τον κόσμο». Ως προς τούτο, η Συνθήκη Ραμσάρ χρησιμοποιεί έναν ευρύ ορισμό των ειδών των υγροτόπων που μπορούν να τεθούν υπό την αιγίδα της: βάλτοι και έλη, λίμνες και ποταμοί, υγρά λιβάδια και τυρφώνες, οάσεις, εκβολές ποταμών, δέλτα ποταμών και παλιρροιακές ζώνες, παράκτιες θαλάσσιες εκτάσεις, μαγκρόβια έλη και κοραλλιογενείς ύφαλοι, χωρίς να λησμονούμε τους τεχνητούς υγροτόπους όπως οι δεξαμενές ιχθυοκαλλιέργειών, οι ορυζώνες, οι ταμιευτήρες νερού και οι αλυκές.

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

1. Επικαλούμενοι το άρθρο 2 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι το Κράτος δεν τήρησε την υποχρέωσή του να προστατεύει τις ζωές τους. Υποστηρίζουν ότι ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος δεν είχε μελετηθεί από αρμόδιους επιστήμονες και ότι οι ρυπαντικές δραστηριότητες του έργου θα αποτελούν σοβαρό και διαρκή κίνδυνο για την υγεία τους. Προσθέτουν ότι ο τόπος που επιλέχθηκε για την εγκατάσταση του ΧΥΤΑ παρουσιάζει σημαντική σεισμική δραστηριότητα που τον καθιστά απολύτως ακατάλληλο για την εγκατάσταση μίας τέτοιας υπηρεσίας.

2. Επικαλούμενοι το άρθρο 8 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται επιπλέον ότι ο ΧΥΤΑ θα οδηγήσει στην υποβάθμιση ενός περιβάλλοντος ιδιαίτερου κάλλους, στην καταστροφή ενός οικοσυστήματος προστατευμένου από τη Διεθνή Συνθήκη Ραμσάρ. Προσθέτουν ότι η ανάπτυξη της σχεδιασθείσας δραστηριότητας στην τοποθεσία θα επιφέρει πολλές οχλήσεις, όπως μόλυνση της ατμόσφαιρας, συνεχή εκπομπή θορύβων και μυρωδιών, αύξηση της κίνησης κλπ. Σύμφωνα με αυτούς, μία τέτοια κατάσταση είναι πλήρως ασύμβατη προς το δικαίωμά τους για σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής τους και της κατοικίας τους.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι επιλέγοντας να εγκαταστήσει τον ΧΥΤΑ στην επίδικη τοποθεσία, το Κράτος παραβίασε τα δικαιώματά τους που εγγυώνται τα άρθρα 2 και 8 της Σύμβασης, τα εφαρμοστέα τμήματα των οποίων έχουν ως εξής:

Άρθρο 2

«1. Το δικαίωμα εκάστου προσώπου εις την ζωήν προστατεύεται υπό του νόμου.»

Άρθρο 8

«1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.»

Η Κυβέρνηση υποστηρίζει καταρχήν ότι οι προσφεύγοντες δεν εξάντλησαν τα εθνικά ένδικα μέσα διότι δεν συμμετείχαν στην εσωτερική διαδικασία, η οποία αποτελεί αντικείμενο της παρούσας προσφυγής. Επικουρικώς, υποστηρίζει ότι οι αιτιάσεις των προσφευγόντων δεν είναι τεκμηριωμένες.

Οι προσφεύγοντες αντικρούουν τις θέσεις αυτές. Υποστηρίζουν ότι οι τρεις πρώτοι παρίστανται ενώπιον του Δικαστηρίου με την ιδιότητα των δημάρχων των δήμων που προσέφυγαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, ότι ο τέταρτος, ο πέμπτος και ο έκτος είναι οι πρόεδροι των συλλόγων που συμμετείχαν στη δίκη και ότι οι τρεις τελευταίοι προσφεύγοντες συμμετείχαν σε δύο άλλες αιτήσεις ακύρωσης που εκκρεμούν ενώπιον του ανωτάτου δικαστηρίου και αφορούν διοικητικές πράξεις σχετικές με το ίδιο πρόβλημα.

A. Ως προς τους τρεις πρώτους προσφεύγοντες

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης μπορεί να επιληφθεί της εξέτασης προσφυγής που υποβάλλεται «από κάθε φυσικό πρόσωπο, μη κυβερνητικό οργανισμό ή ομάδα ατόμων». Εν προκειμένω, οι τρεις πρώτοι προσφεύγοντες δηλώνουν χωρίς αμφιβολία ότι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου με την ιδιότητα των δημάρχων των τριών δήμων. Ωστόσο, αυτοί αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που ασκούν ένα μέρος της δημόσιας εξουσίας και οι οποίοι πρέπει να χαρακτηρισθούν, για τους σκοπούς του άρθρου 34

της Σύμβασης, ως κυβερνητικοί οργανισμοί (βλέπε *mutatis mutandis*, *Section de commune d'Antilly κατά Γαλλίας* (déc.), αριθ. 45129/98, CEDH 1999-VIII).

Έπεται ότι, στο μέτρο που έχει εισαχθεί από τους τρεις πρώτους προσφεύγοντες, η προσφυγή δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα *ratione personae* του Δικαστηρίου. Είναι συνεπώς ασύμβατη προς τις διατάξεις της Σύμβασης με την έννοια του άρθρου 35 § 3 και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 § 4.

B. Ως προς τους υπόλοιπους προσφεύγοντες

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο κανόνας της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων που διατυπώνεται στο άρθρο 35 § 1 της Σύμβασης επιβάλλει σε έναν προσφεύγοντα την υποχρέωση να χρησιμοποιήσει προηγουμένως τα ένδικα μέσα που είναι κανονικά διαθέσιμα και επαρκή στην εσωτερική έννομη τάξη για να του επιτρέψουν να επιτύχει την επανόρθωση των παραβιάσεων που επικαλείται. Πρέπει ειδικότερα να αναζητηθεί αν, δεδομένου του συνόλου των συνθηκών της παρούσας υπόθεσης, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να θεωρηθεί ότι έπραξε ό,τι θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται από εκείνον για να εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Tanrikulu κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 23763/94, §§ 76 και 82, CEDH 1999-IV).

Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο τέταρτος, ο πέμπτος και ο έκτος προσφεύγων δεν προσέφυγαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας στο όνομά τους και ότι προσφεύγουν στο Δικαστήριο επικαλούμενοι την ιδιότητά τους ως προέδρων τριών τοπικών συλλόγων που άσκησαν την αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ανώτατου δικαστηρίου. Ωστόσο, όπως και τα άλλα μέλη των συλλόγων αυτών, οι εν λόγω προσφεύγοντες ουδέποτε κατονομάστηκαν στην εσωτερική διαδικασία, ούτε απέδειξαν ότι έλαβαν συγκεκριμένες οδηγίες από τους εν λόγω συλλόγους για να προσφύγουν ενώπιον του Δικαστηρίου. Υπό αυτές τις συνθήκες, το Δικαστήριο δεν μπορεί να παραδεχθεί ότι οι εν λόγω προσφεύγοντες έκαναν προσήκουσα χρήση των διαθέσιμων ενδίκων μέσων. Τούτο ισχύει ακόμα περισσότερο σε ό,τι αφορά τον πέμπτο προσφεύγοντα, διότι ο πολιτιστικός σύλλογος πρόεδρος του οποίου υποστηρίζει ότι είναι, δεν έγινε καν δεκτός να συμμετάσχει στη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου του Επικρατείας.

Σε ό,τι αφορά τους τρεις τελευταίους προσφεύγοντες, το Δικαστήριο σημειώνει ότι δεν συμμετείχαν στην επίδικη διαδικασία και ότι το γεγονός ότι κατέθεσαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δύο άλλες αιτήσεις ακύρωσης που αφορούν άλλες διοικητικές πράξεις σχετικές με τη διαφορά δεν μπορεί να επανορθώσει την παράλειψή τους να συμμετάσχουν στην αίτηση ακύρωσης που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας διαφοράς.

Έπεται ότι, στο μέτρο που εισήχθη από τους έξι τελευταίους προσφεύγοντες, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί λόγω μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων μέσων κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

Κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί τέλος στην εφαρμογή του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης και να κηρυχθεί η προσφυγή απαράδεκτη.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Αποφαίνεται να δοθεί τέλος στην εφαρμογή του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

(υπογραφή)

Søren NIELSEN

Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Κατάλογος προσφευγόντων

FÈÈ È

GÈ È È

HÈ È È

I È È È

Í È È È

Î È È È

Ï ÈÈ È

Ì È È È

ἸἸ Ἰ Ἰ

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 25 Οκτωβρίου 2007

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος